

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICESCĂ, ȘCOLARĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

ABONAMENTUL:

Pe un an ———— 20 coroane.
Pe jumătate de an ———— 10 coroane.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ:
DUMINECA.

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arad, Strada Deák Ferenc Nrul 35.
Telefon pentru oraș și comitat Nr. 266.

Nr. 4430/1918.

Ioan,

din îndurarea lui Dumnezeu drept-credinciosul Episcop al Aradului, al Orăzii-Mari, Ienopolei și Hălmagiului, precum și al părților adnexate din Bănatul-Timișan.

Iubitului cler și tuturor credincioșilor din eparhia Aradului, dar și pace dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Isus Hristos, împreună cu salutarea noastră arhierască.

„Când a venit plinirea vremii, a trimis Dumnezeu pre fiul său cel născut din muiere, care s'a născut sub lege, ca pre cei de sub lege să-i răscumpere, ca să luăm moștenirea fiască.“
Galateni 4, 4.

Iubiți creștini și fii sufletești!

După darul și nemărginita îndurare a lui D-zeu Tatăl nostru cel ceresc, învrednicindune a ajunge și noi aceasta nouă pomenire a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, folosesc acest prilej cu dor așteptat să mă pogor iarăși cu duhul meu la voi, cu scopul și dorința de a prăznui cu voi împreună această sărbătoare fără păreche în tot trecutul îndepărtat al neamului nostru creștinesc. Vin să prăznuiesc cu voi această zi de întreită însemnătate, această zi de adevărată mângâiere, de înălțare sufletească și de întărire în nădejdea de bine pentru noi cei de acum, și pentru nepoții și strănepoții noștri din veacurile viitoare.

Este fără păreche mare bucuria și de întreită însemnătate sfânta noastră prăznuire de astăzi, pentru că nouă ni s'a dat să ajungem nu numai această nouă pomenire a Nașterii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Hristos, dar dat ni-a fost și dat ne este să ajungem și încetarea luptei sângeroase de patru ani și mai bine, care a doborât fără milă și a rănit fără cruțare zeci și sute de mii de bărbați, tot atâția pomi nobili și roditori din grădina vieții neamului nostru românesc.

Dar de deosebită bucurie și însemnătate este aceasta mărită și sfântă zi, pentru că dat ne este să vedem cu ochii și să simțim cu inima, că după atâtea veacuri de restriste, de asupri și împilări a tot ce a fost românesc, a venit vremea de a ne uni cu România, ca sub Coroana ei, toți românii să formăm o singură turmă sub unul și același păstoriu.

Iubiților creștini și fii sufletești!

Pentru ca să înțelegem pe deplin însemnătatea și bucuria acestei sfinte sărbători, la a cărei prăznuire ne-am adunat astăzi în acest vecinic lăcaș al mărireii lui Dumnezeu, trebuie să ne dăm seamă înaintea de toate de faptul, că trăim de veacuri pe acest pământ împreună cu neamurile conlocuitoare, iar dându-ne seamă de această, să ne dăm seamă și de aceea, că istoria, numită și cartea vieții, n'a întrelăsat a înregistra și eterniza pe paginile ei toate evenimentele de însemnătate, obvenite în sistemul de guvernament al popoarelor, precum n'a întrelăsat a înregistra și eterniza pe aceleași pagini atât schimbările obvenite în persoanele domnitorilor, ce s'au perondat în decursul veacurilor pe tronurile împărătești-regești, cât și celea obvenite în persoanele ministrilor, cari au avut în mână frânele guvernării, cu puterea de a dispune de soarta cetățenilor statului nostru ungar, în fruntea căruia i-a așezat încrederea coroanei.

Este bogată aceasta carte în espunerea întâmplărilor, dar oricât de des și oricât de amănunțit am frunzări și, spicul paginile ei, nu aflăm, și nici altul, — oricine ar fi acela, nu va afla urmă, că un Domnitoriu oarecare, ori sfetnicii lui din cutare timp, să se fie cugetat, precum trebuie să se cugete și să-și fie dat seamă de faptul, că noi, neamul românesc încă suntem odrasle din rădăcina acelor strămoși, cărora le-a zis Dumnezeu prin rostul alesului său Moise: „*Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți pre el*“,¹⁾ deci stând și noi pe această bază, pe care au stăut și stau și neamurile conlocuitoare — fără deosebire de limbă și credință, ne credeam dela început și ne credem și acum în dreptul de existență, de participare și afirmare în viața publică de stat ca și națiune română, egal îndreptățită cu națiunile din patrie.

Dar nu numai de acest drept divin nu aflăm urmă să-și fie dat seamă Domnitorii statului ori sfetnicii lor de pe vremuri, ci nu aflăm urmă să-și fie dat seamă nici de aceea, că biserica noastră națională română este una dintre acelea biserici creștine, care dela început a dispus și poruncește și astăzi credincioșilor săi: „*să se roage, pentru cei ce sunt în stăpânire*“²⁾ și nu și-a mai dat seamă nici de acel fapt, că preoții noștri slujitori la sfintele altare, atât la sfintele liturgii de

peste an, cât și la toate alte funcțiuni religioase, au înălțat, împreună cu poporul, rugăciuni evlavioase și cu osârdie, „*pentru îndelunga viață și sănătate a Domnitorului și pentru curtea și ostașii lui*“, și astfel clerul și poporul nostru, chiar și numai pe baza acestor servicii, a fost și este în drept să aștepte, precum a și așteptat sprijinul călduros și ocrotirea binevoitoare a potestății lumești în toate nizuințele sale spre cultură și bunăstare, ca națiune română, în măsura sprijinului dat altor națiuni conlocuitoare.

Dar cu cât mai mult am nădăduit și am contat la sprijinul acestei potestăți și stăpâniri lumești, recutate totdeauna în clasa boerilor de viață, cu atât mai tare ne-am înșelat în așteptările noastre astfel: că ori cât am spicul paginile istoriei, nu vom afla urmă, că vre-un Domnitor ori sfetnicii lui, să-și fie dat seama de trebuințele milioanei de suflete, ce numără neamul nostru românesc, ori măcar de jertfele lui multe, mari și adânc simțite, jertfe aduse în proporțiunea numărului său, spre dovedirea proverbială sale credințe cătră Tron și a neclătitei sale alipiri cătră glia strămoșească, numită patrie, pe care în toate timpurile și între toate împrejurările a cultivat-o cu mâinile și brațele sale, a apărat-o cu viața și averea sa și a îngrășat-o cu sângele și cenușa oaselor sale.

Și cu toate că nici dreptul divin atins mai sus, nici serviciile preoției și nici jertfele noastre cunoscute, n'au putut înduplecă și determină Stăpânitorii noștri la împlinirea chemării și datorințelor lor de a ne recunoaște îndreptățirea la viața de stat, ca națiune română, în condițiunile acordate altor neamuri conlocuitoare, poporul nostru românesc, nu și-a pierdut cumpătul, ci, blând dela fire și dedat cu suferințele, a răbdat cu blândeța dreptului lov, punându-și credința în Dumnezeu dreptății, carele toate le vede și cunoaște, și care deși nu grăbește cu judecata, dar nici nu uită, ci la plinirea vremii răsplătește fieștecăruia după faptele sale.

Și noi ne-am întărit în această credință din convingerea și în nădejdea tare, că D-zeul nostru, D-zeul dreptății, văzând povara jugului, ce o purtăm de veacuri, ne va trimite mângâiere, că adecă: mai curând ori mai târziu va trimite atari bărbați la conducerea făptuirii Sale de aici, cari luminați întru lumina cunoștinței de D-zeu, și umbriți de Duhul Sfânt, vor ști să-și dea seamă, că îmbrăcați fiind întru Hristos prin sfântul botez, și ca atari pur-

tând numele de creștin, vor înțelege *legea morală*, și ca atari vor păzi și plini porunca Mântuitorului nostru Isus Hristos dată în gura unui legiuitoriu cu cuvintele: „*Să iubești pe D-nul D-zeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău, din toată virtutea ta și cu tot cugetul tău, și pe de aproapele tău ca și însuș pe tine*”³⁾.

Este scurtă la cuvinte această poruncă dumnezeiască, dar cu atât eră și este de mai mare trebuință pentru dezvoltarea, întărirea și susținerea păcii și a bunei-voiri între popoarele creștine, deci pentru ajungerea adevăratului scop al trimiterii și venirii pe pământ a Mântuitorului nostru Isus Hristos.

Da! este scurtă la cuvinte această poruncă, dar cu atât mai plăcută la auz și mai dulce la grăire, și fiind dată chiar unui legiuitor, urmează de sine, că e obligatoare pentru toți legiuitorii și astfel și pentru capetele încoronate și pentru sfinicii lor, cu toate acestea nu aflăm urmă, ca pomenitele porunci dumnezeiești să se fie aplicat față de noi în adevăratul lor înțeles creștinesc, din contră: față de noi nu s'a aplicat peste tot nici anumite legi, croite de sfatul țării și sancționate de Coroană, încât neamul nostru a ajuns sub un teasc, care i-a împiedecat răsuflarea liberă.

Omul singuratic, care dela naștere și de după familia sa, a avut sărăcia de prieten nedespărțit, se împacă ușor cu această soartă mașteră, precum se împacă cu lipsa de lumină și orbul din naștere; dar amară este viața și adânc simțită este soarta fiului desmoștenit și a stăpânului devenit slugă în moștenirea părintească, cum a ajuns și neamul nostru lipsit de autonomia limbei sale materne, și astfel împiedecat în exercicierea dreptului său de afirmare ca atare.

Apăsarea acestui teasc a simțit-o în măsură mai mare ori mai mică toate neamurile, a căror limbă maternă n'a fost cea maghiară, iar dintre oamenii genunchelului nostru de acum, povara acestui teasc am simțit-o în măsură mai mare noi, cei de etate mai înaintată, noi adică: cari ne-am trezit și am participat la viața națională în deceniile zorilor de libertate, urmate după anul 1848, deci atunci: când graiul românesc răsună liber în adunările comitatense cu poporație română în majoritate, și când intonarea imnului nostru poporal, îmbrăcarea portului și folosirea peste tot a insigniilor noastre, moștenite de la strămoși deodată cu limba, — erau considerate de toată lumea din afară și în mod sistematic de ceea ce a fost și sunt într'adevăr adică: de manifestarea nevinovată a ființei noastre de români, fără nici un scop ascuns ori cuget rezervat, cum ni-s'a imputat în deceniile ultime din anumite părți cu tendințe de resvrătire.

Nu le ating acestea ca și tânguire, pentru că vremea tânguirii a încetat, ci le ating numai de aceea, ca generațiunea noastră tină și cele următoare, să cunoască greutățile, cari ne-au împiedecat și pe noi cei de acum, de a ne aduna averi și de a creia și a le lăsa așezăminte culturale și filantropice de tot felul.

Iubiților creștini și fii sufletești!

Suntem popor creștin, și ca atare am trăit în credința moștenită din strămoși, că în lumea aceasta nu este nici un

lucru atât de rău, ca să nu aibă și partea sa bună.

A fost crâncen războiul și ne-a cerut multe jertfe de tot soiul în cursul lui de ani patru și jumătate, dar are și acea parte bună, că a dat lumii prilej să ne cunoască, iar luminatului bărbat Wilson, președintelui Statelor-Unite din America i-a dat prilej să-și spună părerea, că războaiele dintre neamuri și împărății vor înceta și pacea pre pământ se va stăpâni numai atunci, dacă se vor recunoaște și asigura tuturor neamurilor drepturi egale.

Că aceasta părere, întemeiată pe învățătura Mântuitorului nostru Isus Hristos, ce răsunset a aflat în inimile aceluia, pe cari îi privea, dovadă este încetarea luptei și schimbările în sistemul politic de guvernament, în urma căror schimbări se răstoarnă tronuri, și împărății se duc astfel: că vedem împinute cuvintele scripturii „*că nu vor fi și nu-și vor mai cunoaște locul lor*”⁴⁾

Dar nu răstornarea tronurilor formează bucuria noastră de astăzi, — pentru că noi ca și creștini și așa nu ne bucurăm de judecata și osânda de aproapele nostru, ci bucuria noastră de astăzi emanează din faptul, că cuvintele apostolului „*când a venit plinirea vremii*”, cuvinte cetite și astăzi ca și la toate prăznuirile de pomenire ale Nașterii Domnului nostru Isus Hristos, le vom socoti pe viitoriu nu numai de ceea ce le-am socotit până acum, adică de plinirea prorociei referitoare la mântuirea neamului omenesc din robia păcatului strămoșesc, ci le vom socoti și de plinirea vremii de desrobire a dreptului limbei noastre de sub teasc, ce a apăsat-o veacuri de-a rândul.

Când ne cugetăm la această desrobire, urmată tocmai după șaptezeci de ani din viața noastră, a celor de acum, ne dăm, precum trebuie să ne dăm seamă și de faptul, că tocmai în anul acesta s'a împlinit șaptezeci de ani, de când neamul nostru, — prin reprezentanții săi legali, adunați la Blaj, pe câmpul libertății, — a dat expresiune în mod vădit dorinței sale de a trăi ca națiune română, egal îndreptățită cu celelalte neamuri conlocuitoare; și dacă sămânța sămănată atunci și-a dat rodul său numai după trecerea acestui interval de timp, trebuie să cugetăm și la adevărul, că poporul evreesc încă numai după o suferință de seaptezeci de ani s'a eliberat din robia Vavilonului, precum a și prezis prorocul Ieremia cu cuvintele: „*Așa zice Domnul: când se sor împlea în Vavilon 70 de ani, voi cerceta pre voi și voi pune mâinile mele preste voi. Și voi vă rugați cătră mine și vă voi auzi pre voi*”⁵⁾.

Am urmat și noi acestui sfat și n'am încetat a ne ruga lui Dumnezeu cu cuvintele psalmistului „*Dumnezeule întoarce-ne pe noi și arată fața ta, și ne vom mântui*”⁶⁾, și acum oricât ar ispitii cineva după cauza îndelungării suferințelor noastre, n'ar putea primi alt răspuns; decât acela ce l-a dat dreptul Iov izgoditorilor suferințelor sale cu cuvintele: „*Nu este dat omului a cuprinde cu mintea sa legile, după cari ocârmuește Dumnezeu lumea*”.

Tocmai de aceea, noi ca și creștini, să nici nu ispitim după cauzele îndelungatei noastre certări de sus, ci să ne dăm seamă, că în florăriile curților împărătești și boierești se cultivă o plantă

numită *Aloe*, care pe lângă toată îngrijirea, pe lângă toată lumina, căldura și umezeala ce i-o dau grădinarii la timp și de după natura ei, ea totuși nu înflorește înainte de 70 de ani, dar floarea ei, deschisă la timp, răsplătește așteptarea grădinarului prin mirosul ei, care înviează viața tuturor pe cari îi atinge acel miros întocmai, precum *concluzul adunării noastre naționale din Alba-Iulia* — referitor la *unirea cu România* a tuturor Românilor de dincoaci de Carpați, a înviorat și a dat putere de viață nouă neamului nostru românesc de pretutindenea.

Cunoscând acum însemnătatea și bucuria acestei prăzmuiri, trebuie să ne dăm seama, că precum toate alte daruri, tot așa și acest *dar al înțelegerii* ni-s'a dat de sus, dela părintele luminilor, — este datorința noastră de creștini, ca nu numai astăzi, ci și în toate zilele vieții noastre, să mulțumim lui Dumnezeu, pentru toate câte le face cu noi după blândețele sale, și mulțumita noastră să o arătăm nu numai cu buzele și cu inima, ci și prin faptele milii și a iubirii creștinești.

Să ne mai dăm apoi seama și de aceea, că îndreptățirea la folosirea limbii, urmată din schimbările aduse de duhul vremii, nu îndreptățește pe nimenea la lenvire și trândăvie, nici la călcarea legii și a poruncilor, și cu atât mai puțin la atacarea și răpirea avutului de aproapele său, precum au făcut unii sub cuvânt, că au fost pe front, pentru că fiecare și-a făcut nu mai datoria de cetățean, și dacă totuși se crede în drept de a reflecta la răsplată, aceea să o reclame dela stăpânirea, în serviciul căreia a stat.

Nu bucuros ating aceasta coardă gingașă, dar dragostea mea de neam și iubirea de adevăr nu mă lasă să retac faptul cunoscut, că unii dintre ostașii noștri, reîntorși dela oaste deplin sănătoși, încunjură orice lucru de câștig, și săturați cu idei *anarhice* și de *comunism*, idei supte din buzele răsvrățitorilor contra ordinii și a bunei înțelegeri între oameni, — atacă și răpesc avutul vecinului, la cari fapte păcătoase unii din ei și-au dus și băieții lor de 7—8 ani, prin ceea ce s'a făcut de rușine atât pre sine, cât și părinții și familia, dând în mâna străinilor armă puternică de a ne batjocori neamul, iar fiilor lor le-au dat o școală foarte rea, a cărei urmări le vor simți amar la timpul său.

De aceea sfătuesc pre toți cei dați pe acest povârniș rușinos, ca fieștecare să desfacă ce a făcut; fieștecare să lăpede de pe sine haina păcătoasă a lenvirii, și mulțumind lui Dumnezeu pentru marele dar al sănătății, să-și câștige cu lucrul mânilor lor cele trebuincioase traiului vieții, pentru că scris este că: *cel ce nu lucră, să nici nu mănânce*.

Să ne dăm apoi seama de adevărul, că, dacă pre lângă toate ispitele ce ne-a întimpinat și însoțit în cursul vieții, ne-am susținut ca neam românesc, această tărie a noastră, după Dumnezeu, avem să o mulțumim învățaturii sfintei noastre biserică strămoșești, de aceea vă sfătuesc cu tot libovul inimii mele, ca și în viitoriu să țineți tare la limba, legea, portul și datinile strămoșești, și precum în trecut, așa și acum și în viitoriu, nădejdea noastră să fie Tatăl, scăparea noastră să fie

Fiul, iar acoperământul nostru al tuturor, să fie Duhul sfânt.

După toate acestea mulțumind lui Dumnezeu pentru toate câte le face cu noi după blândețele sale, îl rog cu umilință, dar și cu osârdie, dintru adâncul inimii mele: să primească întru jertfelnicul său cel mai presus de ceriuri rugăciunile, ce s'a făcut și darurile ce s'a adus și s'a sfințit, să binecuvinte casele și familiile voastre, pre bătrânii și tinerii voștri cu toate darurile sale pământești și cerești, și să vă facă parte de bucurie și mulțumire pentru toate zilele vieții.

Poftindu-vă la toți sărbători fericite, rămân

Arad, la sfintele sărbători ale Nașterii Domnului din anul 1918.

Al vostru tuturor de binevoitoriu

Ioan I. Papp m. p.,
Episcopul Aradului.

¹⁾ Moise c. 1. v. 28. ²⁾ Porunca bis. 5. ³⁾ Luca 10 v. 27. ⁴⁾ Ps. 10 z. v. 16. ⁵⁾ Ieremie v. 10 și 12. ⁶⁾ 79. v. 4.

Generalul Berthelot în Arad.

Precum am anunțat în numărul trecut al ziarului nostru, marele general francez Berthelot a fost Duminecă, în 16/29 Dec., oaspele Românilor din Arad.

Contrar programului stabilit trenul ilustrului oaspe a sosit în gara din Arad Duminecă la 4 ore dimineața. Primirea a avut loc însă la orele 8. După oferirea unui buchet de flori prin D-șoara Ispravnic și prezentarea raportului companiei de onoare a gardei naționale prin dl v-colonel Serb, îl bineventează în numele orașului primarul Lăcs. În numele clerului și a credincioșilor din dieceza Aradului îl salută P. S. Sa dl episcop diecezan Ioan I. Papp, a consiliului național român din Arad vicepreședintele Dr. Iustin Marșieu, a celui sârbesc ieromonahul Ștefan Ilkici, maghiar: Dr. Szölösi Zsigmond și șvăbesc: Dr. Wendel Müller. După primire urmă pe piața din fața gării defilarea gardelor naționale din Arad și comunele din jur și intrarea în oraș. Cortejul impozant, în frunte cu banderii și steagurile antantei, străbătând strada principală se oprește în fața otelului Crucea Albă, unde generalul retrăgându-se în compartamentele sale primi deputații: Consistorul eparhial din Arad în frunte cu P. S. Sa părintele nostru episcop Ioan, reuniunea femeilor din Arad și jur, institutul pedagogic-teologic, școala de fete diecezană, reuniunea învățătorilor, presa română, un grup de refugiați români din Bănat și o delegație de țărani.

În fața otelului se adunase o mulțime de oameni făcând ovații distinsului oaspe și cântând cântece naționale. De odată apare o ceată de soldați și copilandri cu un steag tricolor maghiar și cântând în chip demonstrativ himnului și Kossuth nota înscenează tumult, învălmășeală și iritație a spiritelor. Aceasta provocare și demonstrație, nu spontană, ci premeditată, fu începutul tragediei, cu care se sfârși frumoasa noastră manifestație de admirație și gratitudine față de nobila națiune franceză și reprezentantul ei iubit, marele general Berthelot. Și-au jucat și de astădată rolul trist de vânători ai șubei românești ace-

iași actori, cari de veacuri dau reprezentații sângeroase pe marea scenă a pământului nostru strămoșesc.

Voi victime nevinovate ale urei neîmpăcate odihniți în pace. Jertfa iubirii voastre de neam fie bineprimită. Noi nu vom da uitării, ci vom păstra în cartea neamului memoria voastră binecuvântată.

După o excursiune cu automobilul prin oraș și vizită la P. S. Sa și Dr. Ștefan C. Pop, a cărui locuință a aflat-o cu ferestrele sparte, generalul plecă din Arad spre Oradea-mare la ameazi, ducând cu sine informațiuni nemijlocite despre cele întâmplare.

Instalarea pâr. Petru E. Papp de protopop al Beiușului.

N'a prea avut Beiușul românesc o sărbătoare așa frumoasă, ca instalarea protopopului Petru E. Papp, harnicul preot din Pocola și iscusitul mânuitor al condeiului, binecunoscut în ziaristica de aici și din regatul român.

Deși noul protopresbiter își exprimase dorința de a-și face intrarea în dignitatea sa nouă fără mult alai, în liniște, beiușenii — fără deosebire de confesiune — s'au nizuit a da expresiune simpatiei lor față de iubitul preot, acum protopopul lor. Comitetul parohial în ședință extraordinară a fixat programul instalării, hotărînd să-și întimpine mirele la hotarul orașului prin o deputație. I-a eșit întru întimpinare sub conducerea prezidentului Dr. Gavril Cosma, reprezentanții comitetului și credincioșii parohiei, venind cu mai multe trăsuri până la casa d. Cosma, unde alăturându-se și P. O. D. comisar consistorial Gheorghe Tulbure, protopresbiter-asesor-referent consistorial, au plecat în corpore la s. biserică.

Biserica „din deal“ eră prea strâmtă pentru publicul ce se adunase într'un număr de peste 300. A făcut o deosebită și plăcută impresie prezența impunătoare a reprezentanților bisericii surori, a corpului profesoral dela gimnaziu și ai credincioșilor acelei biserici. Se vede, că părintelui protopop i-a succes să înlătore greșelile trecutului creând deplină armonie și dragoste între bisericile surori, cece ne-a impresionat nespuse de mult. Beiușenilor le-a succes să-și aleagă pe cel mai potrivit în această dignitate.

S. liturghie a servit-o părintele comisar, asistat de noul protopresbiter și fostul adm. protopopesc Moise Popoviciu asesor consistorial.

A înălțat mult solemnitatea instalării corul condus de vestitul său dirigent Ioan Busiția, cunoscut publicului român din succesele sale dela expoziția din București (1906). La prîceasnă corul puternic a căutat cu o rară măiestrie „Deșteaptă-te Române“, prefăcându-l într'un înălțor imn religios. Arta cu care a fost cântat, dela cel mai discret pianissimo până la fortissimo în stil wagnerian, a înălțat sufletele credincioșilor, cari plîngeau de emoție.

A urmat apoi actul instalării. P. O. D. comisar-consistorial printr'o cuvântare înălțătoare i-a predat noului protopop insigniile dignității sale: gramata arhierască, sigilul și cheile s. biserici. În cuvântarea sa relevând însemnătatea protopresbiterului în organismul bisericii, nu numai ca șeful bisericesc școlar al aceluia, ci și cultural al tractului Beiuș, — arată că idealul pentru care a luptat pâr. Papp, s'a împlinit. Cadrul solemn al instalării îl dau evenimentele mărețe, având drept banderiu dorobanții români. Prezența celor mai aleși bărbați ai tractului, ai orașului, a reprezentanților bisericii surori și a credincioșilor, să-i fie nu numai o satisfacție și recompensă a activității sale de până aici, ci și un stimulent pentru sarcina frumoasă, dar grea, care-l așteaptă și pentru care l-a ridicat nu numai voea alegătorilor, ci și votul unanim al Veneratului Consistor, care în frunte cu prezidentul său P. C. Sa părintele Roman R. Ciorogariu a grăbit să încoroneze actul alegerii, care-i vesel, că pe acest bărbat distins îl poate ridica cel dintâi protopop al României-Mari. Corul răspunde cu „Mulți ani!“

Adânc impresionat, urcă amvonul noul protopresbiter, rostind cuvântarea, pe care o vom publica în ziarului nostru. A fost ascultat cu multă atențiune, storcând admirația tuturor prin programul său distins și este adesea întrerupt de aprobările și aclamările nu numai ale credincioșilor, ci și a reprezentanților bisericii surori și ale colegiului profesoral.

Corul răspunde iarăș cu „Mulți ani!“

Urcă apoi amvonul veteranul paroh-protopop pensionat Papp, care într'un duios discurs cu ochii plini de lacrimi și-a luat rămas bun dela credincioșii săi, pe cari i-a păstorit în vreme de 43 de ani. Înfașșurarea blândă a moșneagului gârbovit sub greul anilor, a impresionat mult sufletele celor de față.

Șirul recepțiilor primite în s. biserică, îl începe comitetul parohiei, care prin prezidentul său îl bineventează pe parohul său.

Reprezentanții bisericii surori se prezintă în frunte cu parohul-protopop P. O. D. Dr. Valeriu Hetcou, salutându-l pe pâr. Papp „nu numai cu onoarea și fastul obicinuit la astfel de ocaziuni, ci cu dragoste și sentimentele de simpatie, ce și le-a câștigat prin personalitatea sa. Îi ofere sprijinul bisericii surori, ca umăr la umăr să conlucre la împlinirea datorințelor mari și frumoase, ce ni-le impun zilele de azi și viitorul apropiat.

A plăcut mult tuturor celor de față dragostea și atențiunea fraților noștri.

În numele clerului din tract a fost felicitat din partea părintelui Alexandru Golea, iar Reuniunea învățătorilor l-a salutat prin dl învățător Gavril Cosma din Feneriș.

După rugăciunea frumoasă pentru desrobirea neamului nostru, corul a cântat iarăș „Deșteaptă-te Române.“

S'au făcut ovații furtunoase în cursul discursurilor P. S. Sale Domnului episcop Ioan I. Papp și părintelui administrator Moise Popoviciu.

La masa luată în restaurantul orașului, și-rul toastelor l-a început dl Dr. G. Cosma, ridicându-și paharul întru sănătatea noului protopop. Pentru P. C. Sa părintele Roman R. Ciorogariu, prezidentul Consistorului, a toastat P. O. D. comisar consistorial Gheorghe Tulbure, pentru d. comisar, și-a ridicat paharul pâr. A. Golea, iar pentru alegători a toastat d. învățător G. Cosma.

A încheiat pâr. protopop Petru E. Papp, toastând pentru P. S. Sa domnul episcop Ioan I. Papp al Aradului, Veneratul Consistor eparhial din Oradea-mare, prietenii și alegătorii săi.

De aici am mers în corpore în sala de gimnastică a gimnaziului la conferința aranjată de C. N. R. din Beiuș. A vorbit dl profesor Dr. Ioan Ossian despre evoluția ideilor socialiste, iar dl învățător A. Nevrinceanu despre însemnătatea educațiunii în familie.

Ne-am dus apoi iarăș cu toții la „Casina Română“ participând la ședința „Consiliului Național Român“, al Beiușului. C.

Înțelesul original al cuvântului „Crăciun“.

I.

În limba românească cuvântul „Crăciun“ ocurre numai ca substantiv, atât în graiul viu vulgar și în stitul literar, cât și în limba istorică, din veacul al XVI-lea. Încât totuș dăm ici-colo și de formațiunea lui adiectivală, acea vorbă nu e și nu are înțeles de adiectiv, însușire, ori atribut, ci e substantiv patronimic, ori ca și apelativ. Se folosește și s'a folosit, ca nume propriu personal, de botez și conume și apoi ca nume de lucruri (timp, loc, obiect), atât în genul masculin, cât și feminin.

Are și formă diminutivă de Crăciunel, famili în Bănat și localitate în Muntenia. Tot ca diminutiv în pluralia tantum, după obiceiul limbii noastre e Crăciuneii-de-jos, comună rurală în județul Oltului¹⁾.

Avem deci Crăciun²⁾, Crăciuna³⁾, Crăciunescu, Crăciuneasa⁴⁾, Crăciunel și Crăciuneii; ca să tăcem de personificarea basmului „Moș Crăciun“.

E de relevant în sfârșit, cumcă în limba poporană actuală, cuvântul Crăciun, însemnă stereotipic nu numai praznicul Nașterii Domnului nostru Isus Hristos, ci la fel ca și cuvintele:

Arhangel și sfântul Nicolae, în senz impropriu și figurat, e sinonim cu: Bătă, Sbici, Ciomag! De pildă: „că se va găsi vre-unul să-ți dea minte cu „Crăciunul“).

Alte derivațiuni dela tulpina Crăciun, nu s'au mai construit, nici în trecut, nici în prezent. Originea cuvântului Crăciun, a fost și continuă a fi și azi încă, una dintre cele mai obscure⁶⁾.

De bună seamă, că îndoiala se poate referi numai la tesaurul limbii slavone și latine; deși în timpul mai nou se căznesc unii a argumenta, că împrumutul e chiar dela Greci⁷⁾. „Credat lu daeus Apella“ a lui Horaț!

II.

Precum istoricii și limbisticii noștri mai vechi, credeau în origina slavă a cuvântului Crăciun, așa contimporanii mai fără excepție, toți înclină spre părerea, că și vorba aceasta, ca de altminterlea întreaga ononimie a sărbătorilor românești, e de fond latin. Vezi mai jos aici nota 51.

Din izvoare creștine⁸⁾ și păgâne⁹⁾, ne încredințăm, că o bună vreme creștinii orientali și occidentali, la început prăznuiau Crăciunul și Botezul deodată, în una și aceeași zi, la 6 Ianuarie adevărat; numind festivalul: dies luminum, sancta luminum și illuminatio, dar cu predilecție îi ziceau epifania „arrectatio Domini“, deoarece este bine știut astăzi, că Grecii și Romanii înțelegeau sub termenul *epifania*, o lozincă a ivirii, a mărturisirii printre oameni a vre-unui zeu în tip de om. Urma acestei terminologii s'a veșnicit până astăzi, în textuarea troparului sărbătorii.

Prăznuirea dublă din 6 Ianuarie, pare a fi simbolizat pentru răsăriteni, mai ales botezarea lui Isus, pe când occidentalii își aminteau în aniversarea zilei acesteia, nașterea Domnului și numai în rândul al doilea prăznuiau botezul, sau mai bine zis, arătarea, venirea și mărturisirea magilor din răsărit; cari după umilii păstori din Vifleem sunt cei dintâi, cari recunosc, și preconizează dumnezeirea întrupată alui Isus¹⁰⁾.

După exemplul preoțimei etnice, (calatorius, calator), cari în prima zi a fiecărei luni, vesteau cu grai viu obștei serbătorile din cursul acelei luni, începură acum, cu ocaziunea serbătoririi din 6 Ianuarie a botezului-nașterii și mitropolii să anunțe pe creștinii lor, despre sorozacele Paștilor și Rosaliilor, trimițându-le „scrisori pascalii“¹¹⁾.

Privitor de despărțirea și celebrarea singuratică a acestor două serbări, Grecii, ca totdeauna, erau mult mai conservatori.

În vremea pe la anul 354, în apus se serbătoreă deja Crăciunul în 25 Decembrie¹²⁾, botezul rămânând singur pe 6 Ianuarie, creștinii orientali le țin încă tot împreună¹³⁾. În unele comunități frunțase însă prin 386 deja și Grecii au început a le oficia a parte¹⁴⁾. Sinodul a toată lumea, din Efez, din 431, încă știe de generalizarea separării¹⁵⁾. O despărțire definitivă însă pentru toate enoriile din răsărit, fu impusă abia prin novela politică a împăratului Iustinian († 566), așa, că Botezul rămâne pe 6 Ianuarie, ca și până aci, iar nașterea, genetheia, himera genesthliis, să se țină ca și la apuseni pe ziua de 25 Decembrie¹⁶⁾.

III.

Este bine cunoscut azi, că Romanii nu s'au prea ferit de a împrumuta multe, ce le convenia, din religiunea neamurilor străine, cu cari veneau în atingere. Așa dela Persi și-au însușit cultul lui Mithra; care în secolul I după Hristos, abia ici-colo de e vârit. Poeții din vremea lui Domițian († 96) îl amintesc în treacăt și lapidar. De aici înainte se răspândește însă iute. În deosebi la curtea lui Alexandru Sever († 235) se oficiază cu mult fast, ajungându-și apogeul în zilele bunului Aurelian († 275).

Sărbătoarea se oficia atunci, când natura învinge; când lumina și căldura răpune întunecul și frigul, adevărat dela solstițiul de iarnă din 25 Decembrie. Durata eră de șase zile și astfel a căzut, sau mai bine zis, s'a împreunat cu o altă sărbătoare neaoșă latină, cu Calendele lui Ianuarie; va să zică cu anul nou¹⁷⁾, prima Ianuarie, când calatores strigau sărbătorile, idusurile și nonele anului, nu numai a singuraticelor luni, ce de altcum se făcea la întâia zi a fiecărei luni.

Între cele șapte trepte a oficianților, cari în numele și din încredințare pontificalului suprem, vesteau obștei sărbătorile anuale ale țării,

cei mai de jos au fost *coraces*, corbii (corax, coracinus, negru ca corbul, kórakes, korakiká) și dela numele acestor oficianți, considerați de altminterlea ca sfinți, poporul numea sărbătoarea lui Mithra, „coracina“, pentru misteriele ei „coracia“.

Mă întreb acum eu, oare pe lângă anumite greutateți fonologice, nu am putea deriva cuvântul românesc din *coracica* și din *coracia*.

Ci latinii și-au avut și sărbătoarea lor proprie, a soarelui, „natalis invicti solis“, introdusă sub domnia lui Comod († 192), deci cam cu un veac aceasta sărbătoare e mai nouă ca a lui Mithra. Ambele apoi au fost generalizate și înflorea pe timpul lui Aurelian († 275). Cultul lui Mithra însă pe neobservate, ca un element exotic s'a spălăcit din conștiința poporului, cedând teren zilei soarelui, carea apoi s'a menținut în toată puterea, până târziu după decretarea creștinismului ca religie de stat. În 337 Constantin cel mare se mai închină acestor superstițiuni! Altcum sărbătoarea lui sol invictus, se celebră tot în acea zi ca a lui Mithra, la 25 Decembrie, întinzându-se ceremonialul până la Calendele din 1 Ianuarie: Cu timpul apoi Mithra, cu sărbătoarea soarelui și cu o altă sărbătoare tot din luna lui Decembrie, cu Brumalia (Bruma, brevissima) și cu Calendele s'au contopit și identificat; cu atât mai ușor, cu cât Mithra și Sol invictus, cum și Brumalia¹⁸⁾, au unul și același fond, va să zică iubirea învingerii, căldurii asupra frigului, creșterea zilei în paguba nopții; iar diferențele multe, puține, mari și mici, ce vor fi fost între aceste trei serbări, au privit numai formele externe. Fuziunea apoi cu Calendele iarăș nu putea întâmpina ceva dificultăți, mai de seamă, că se oficiau în același timp și cum după edictul dela Milano (314) în fața doctrinei creștine, nime nu eră capabil de a mai argumenta și apăra vederi, ca acelea, pe cari se răzimu și se diferențiau, așezăminte ca alui Mithra, Sol invictus, Calende și Brumalia. În scurt timp n'a rămas brumă din toate astea. Numai istoria e mai azi de ele!

IV.

Creștinii din început au avut înțelepciunea de a nu căsa sărbătorile păgânești, ci a le schimba și concorda cu misteriele lui Hristos, desbrăcându-le treptat și cu finețe de tot înțelesul lor deșert.

Contra înțelesului vechiu a acestor așezăminte gingașe, luă mai întâi lupta montanistul Tertullian († 230, în scrierile sale despre idolatrie (c. 14) cătră neamuri (II 2; 9) și apologetice (25). Ii urmă cu același zel: sf. Ambrosie († 397); (cuvântul II), Asteriu († 410) eppl Amaziei (în umilții); sf. Ioan gură de aur († 407) în mai multe opere și cu deosebire le combătu fer. Augustin († 410) în capod'operele: De tempore (215) și de civitate Dei (VI 7; VII 13 și XVIII 13).

Începând și în răsărit a se bifurca Crăciunul de Botez, ierarhii acum își trimiteau literile pascale și desigur vesteau deodată pe credincioși și cu gura, despre sărbătorile mobile a anului iminent; nu mai mult în 6 Ianuarie, ci în 25 Decembrie¹⁹⁾.

Imprejurarea separării Crăciunului de Botez și respective transferarea sărbătorii lui pe 25 Decembrie, au făcut pe creștinii vechi, că acum să numească Crăciunul „per excellentiam“ calatio și că Botezul să fie numit cu numirea de „aretare“. Va fi rămas numirea de calatio pentru botez și mai departe, dar acest nume nu s'a putut menține mult, căci deși se vor fi vestit încă o bună vreme și cu prilejul botezului, sărbătorile anului, dar aceasta, va să zică a doua calatiune, vestire, de bună seamă nu a putut avea proporțiile și răsunetul calatiunelor mari, originali, cari o preveneau și-i anunțau tot refrenul de dai doamne.

Adevărat că „a potiori fit denominatio“ și așa creștinii dintâi trebuiau de aici înainte să dea misterului întrupării o numire, care la rândul ei să cadreze întru toate cu aceea ce vrea să simbolizeze acuma sărbătoarea prefăcută și reformată. Asta s'a și făcut în tagma clerului. Plebea însă a stărui cu îndărătnicie pe lângă termenul vechiu de calatiune, cum a stărui și de altădată pentru menținerea și pe mai departe a numirilor de Florii, Rosalii și apoi mai târziu și pentru termenul de Vinerea-mare²⁰⁾; cu toate că acestea ca și Crăciunul, alt rost, altă formă apucaseră în legea creștină.

Să nu scăpăm apoi din vedere psihologia mulțimii, care adeseori judecă și numește lucrurile, nu după cvintesența lor, ci după vr'o manifestare externă, care îl atinge pe el mai adânc. Pe el îl pronea curiozitatea celor ce vor să vină, nu misticismul celor ce se petreceau sub ochii lui. Obștea își formează noțiuni concrete și mentalitatea ei e greoaie pentru concepte abstracte, pentru doctrinarisme.

Creștinii primi, cum, cum nu, apucaseră deja odată a numi Crăciunul, Anul nou și Botezul cu o numire colectivă de calatiune; acum e firesc, că la separațiunea acestor trei lucruri, barem unul din ele să-și păstreze numele vechi, apoi l-a păstrat cel mai de căpetenie, căci negreșit, strigările, calatiunile din 25 Decembrie au ajuns să aibă răsunetul general.

Termenul de calatiune îl vor fi luat creștinii primi dela păgâni, mai vârtos pentru aceea, că e scurt și că le va fi fost prea greu să-și imprime în memorie două sărbători noi ce se prăznuiau deodată, și de bună seamă nu aveau ceva afecțiune deosebită, cel puțin nu atunci îndată la început și nu majoritatea poporului, față de cuprinsul sărbări duple, senzului căreia ori nu-l înțelegea ori îl confundă cu festivalul vechi roman.

Altcum până azi sărbătoarea Crăciunului poartă adânc timbrul Calendelor și soarelui neînvins²¹⁾, așa, că pe dreptul o am putea considera ca o continuare prefăcută și reformată a acelora. Chiar imnul praznicului atestă aceasta. Se cântă acolo, că nașterea lui Hristos a „răsărit lumii lumina cunoștinții... cei ce serviau stelelor, să se închine acum lui Hristos soarelui dreptății, și să-l cunoască pe el răsăritul cel de sus“. Iar în colinde tot mereu se revine la refrenul „raza soarelui — sora soarelui“.

Până bine târziu în veacul al 7-lea creștinii mai amestecau și slăveau pe sol invictus, cu natalele Mântuitorului, dreptce sinodul ecumenic dela Trula (681), se vede necesitat, a opri prin canonul 62, deprinderea obiceiurilor moștenite dela păgâni²²⁾.

V.

Primul între ai noștri, care deduce Crăciunul din *calationem* e macedo-românul Pericle Papahagi²³⁾. Litera *a* s'a sincopat, *m* dela cazul obiect, nu se rostea în graiul rustic, deci ar fi fost forma originară clatiune, claciune.

Liquida *l* între două vocale se schimbă în *r*²⁴⁾. Ar fi deci *craciune*. Desinența *e* cu timpul „more solito“ s'a tocit și a rămas crăciun(e).

Cu părerea lui Papahagi, mai ales din motive istorice și filologice, se unesc: Vas. Pârvan²⁵⁾, Zaharie Pop²⁶⁾, Sextil Pușcariu²⁷⁾ și St. Meteaș²⁸⁾.

Din cuvântul *calationem* am format noi, prin calende, *colinda*²⁹⁾, din verbul grecesc *kalindéo*, ce însemnă învârtesc, *kalidéthra*, loc de învârtire. Deci calende și calatio, au aceiași rădăcină, deși alt senz! La 25 Decembrie, fiind ziua nașterii soarelui, deoarece soarele e măsura timpului, dela ziua aceasta de 25 Decembrie se socotia anul, se aniversa timpul, se termina anul vechiu și începea cel nou, adevărat se iubila întoarcerea timpului, întoarcerea anului, ritorea soarelui, căci pe atunci se credea, că soarele se învârte în jurul pământului. „Dies natalis solis invicti“ eră deodată anul nou, *festum calendarium*, *kalandon eorté*. Negreșit, că cu prilejul sărbătorii soarelui și a calendelor, se cântau și cântece potrivite, cari vesteau și preamăreau evenimentul; aceste cântece sunt „colindele“, *calende*, versurile de *anunțare*, versurile de *întoarcere*. *Colinda* e așadar *vestirea întoarcerii*.

Sunt și de aceia, cari derivă „colinda“ cți cuvânt, dela latinul verb *colo*=venera³⁰⁾. Aliai iarăș dela „chorus“=ceată, alai. Altcum literatura noastră e foarte bogată în colecții și studii temeinice asupra colindelor românești³¹⁾.

Ar. Densușianu³²⁾ și fiul său Ovid Densușianu³³⁾ apoi C. J. Tacit³⁴⁾, zic, că Crăciunul se derivă din „creare“, deoarece Moș-Crăciun (Satur Chronos) cu solstițiul din 25 Decembrie își reînvie acțiunea adormită, *croeste*=crează nouă viață pe planeta pământului.

Laurianu și Maximu în Glosariul academiilor³⁵⁾, G. Pascu³⁶⁾ și Const. Diculescu³⁷⁾, află etimologia în *carnatio*. În explicarea aceasta întâmpinăm dificultăți fonetice și anahronism. Nu știm de ce cade *n*, și de metateza lui *r*, plus *carnatio*, e un termen cărturăresc, mult posterior încetățenirii lui crăciun. Altcum limba literară română, când a împrumutat din latina biseri-

cească conceptul încarnării, l-a redat cu slavonul întrupare; în graiul nostru arhaic am avut pe a se „împeliță“. În Bănat se mai aude și azi locuțiunea „drac împelițat“ și a „împelat“.

H. Schuchart⁸⁸⁾ află etimologia Crăciunului în Christi jejunium, (Christ-iun, Christ ajun). Lui îi secundează H. Tiktin⁸⁹⁾, contrazis de Philippide⁴⁰⁾.

Hajdău îl derivă din cuvântul latin rustic crastinum⁴¹⁾, ce însemnează ajunul serbătorii, „Crastin de la Nativité de Notre Seigneur“⁴²⁾. Deci Schuchart și Hajdău sunt de o părere, privitor de fondul întrebării, nu se unesc față de formarea externă a cuvântului.

Sunt și cari caută rădăcina cuvântului în „crește“⁴³⁾, fie că crește Cuvântul întrupat, după cum zice sf. Ioan Botezătorul „lui îi se cade a a crește, mie a mă micșoră“⁴⁴⁾, fie că crește timpul, intenzitatea luminii și căldurii.

I. Sbiera⁴⁵⁾, în prelegerile sale universitare, pune ca origină la cuvântul crăciun, arhaismul nostru „Chrest“ (=Hristos), de unde e chrestian⁴⁶⁾, creștin, creștin crăciun; mai departe cu „cratio“, a grăpă, de vremece colindătorii umblă cu plugul și cu grapa.

Ci s'ar putea afla origina cuvântului crăciun în vorba medio-latină „craccia“, staul, țarc, cotef⁴⁷⁾.

VI.

În idiomele slavone: la Bulgari se află *kracis*, la Sârbi *coraciti*, cu senz de a se crăci, a da înainte! Crede astfel A. Cihac⁴⁸⁾ „pro more suo“, că Românii de aici l-ar fi luat, înțelegând sub el aceea ce înțeleg apusenii azi sub „adventus“. Tot ca import slav îl socotește și Xenopol⁴⁹⁾, nu ne arată însă trupina.

La Ruși ocurre: *korociun* și *kereciunj*. La Slovaci, Croați, Boemi, Moravi și Poloni, nu se află vr'un chip, ce ar aduce ceva cu cuvântul românesc crăciun.

Dr. F. Miklosich⁵⁰⁾ spune, că în paleoslavă se află adiectivul „kratakă“=scurt, adică katéxóhen, timpul cel mai scurt al anului, cum eră Brumalia și Calende la latini. De aici Crăciunul românesc. Incolo apoi, că *kratakă* însăși unde își are isvorul, Miklosich mărturisește, că nu-și poate da seamă. Ovid Densușianu⁵¹⁾ arată temeinic slaviziștilor și slavizanților, de toate tepele, că în idiomele slave, nu dăm nicăiri de vr'o rădăcină, din care cu timpul s'ar fi putut formă Crăciunul românesc.

VII.

În limbele neolatine Crăciunul nu survine! Italienii au Natale și giorno di Natale. Francezii au Noel.

Cum s'a arătat deja, în limba latină nu întimpinăm deadreptul cuvântul nostru; dar dăm de mai multe rădăcini, cari au sunete mai mult ori mai puțin apropiate, înțeles mai depărtat ori mai apropiat de Crăciunul românesc! Fonetica și sensul cuvintelor acestora cu puțină trudă admite a se derivă din ele cuvântul crăciun, atât din considerațiuni limbistice, cât și din motive de ordin istoric. Și astfel și Crăciunul, ca toate celelalte numiri de sărbători, e de proveniență curat latină⁵²⁾.

Imprejurarea apoi, că și unii slavi au acest termin, nu indică că noi l'am împrumutat dela ei⁵³⁾, ci ei dela noi.

Pentru că cultura noastră veche în bună parte e dela Bulgari, nu urmează deloc, că toată e dela ei! Am dat și noi slavilor multe bune, iar creștinismul între Români crește și înflorează, atunci, când popoarele slave au început al îmbrătoșă.

¹⁾ Enciclopedia română, Sibiu 1900 t. II p. 31. — ²⁾ Un *Krătsun* eră fervent apărător al ortodoxiei române în 1761. *Bunea*: Eppii Aron-Novacovici, Blaj 1902 p. 198. —

³⁾ Crăciuneasa și Crăciun, e una cu mitul Grecilor Baucis și Philemon. I. *Lăzăriciu*: Ist. lit. române, Sibiu 1884 p. 26. La noi basmul are variante. Laz. *Șăineanu*: Basmele române etc. Buc. 1895. O variantă ar fi și colinda: Avutul și Săracul dela At. M. *Marienescu*: Poezia populară, Colinde, Pesta 1859 pg. 56-59. — ⁴⁾ Dem. *Kantemir* în *Descriptio Moldaviae* spune, că, a văzut cu ochii săi proprii, pe la 1716, ruinele cetății Crăciuna din aritul Putnei. Cetatea e repetat pomenită în luptele lui Ștefan cel Mare († 1504). — ⁵⁾ Lazăr *Șăineanu*: Dicționar Universal al limbii române. Craiova, 1908, pg. 39, 199 și 490. — ⁶⁾ Alexandru *Philippide*: Specialistul român, Iași 1907 pg. 58. Dr. H. *Tiktin*: Rumänisch-deutsches Wörterbuch I Band, Bukarest 1895-1903, la acest cuvânt. *Iorga*: Ist. Bis. Românești, Vălenii-de-munte 1908 I. pg. 7. *Zaharie Pop* în „Cultura Creștină“, Blaj, 1313 (an IV) pg. 12. Dr. I. S. *Sbiera*: Contribuiri pentru o istorie 1906 Cernăuți, p. 199. A. T. *Laurian*-I. C. *Maximu*: Glosariu, București, 1871 pg. 205. — ⁷⁾ „Convorbiri literare“, Bu-

curești, 1903 pg. 640. *Iorga*: Geschichte des rumänischen Volkes, Gotha, 1905. I pg. 222. Dr. Ioan *Mihályi*: Diplome Maramureșene. Sighetul-Marmației pg. 267. Ovid *Densușianu*: Histoire de la langue roumaine. Paris 1901 pg. 252-3. — ⁸⁾ Cnf. Constituțiunile apostolice I 13 și VIII 23 apoi sf. *Epifan* († 403) în panarion kata pason ton iarésou (leacuri contra tuturor eresurilor) 51. ⁹⁾ *Literatul Ammian* Marcelin († 440) scrie în Ist. statului român, cartea XXI, ediția de Lipsca, din 1875, alui Garthausen, că: „Feriarum die quem celebrantes mense Ianuaris, Christiani Epiphania dicitant“. — ¹⁰⁾ *Sbiera* o. c. 201-2; 119 și 195. ¹¹⁾ Dim. *Boroianu*: Ist. bisericii creștine. București, 1893, pg. 210. — ¹²⁾ *Sbiera* ibid. 202 și 195. ¹³⁾ *Epifan* în Ankvrotós, expunerea credinții. cart. 22. Cnf. și pe sempelagianul *Cassian* († 435) în Collationes Patrum X 10. — ¹⁴⁾ Atestă această sf. Chrizostom în omilia 21. Vezi-o apreciată la noi de arhiepiscopul stavrofor Ioan *Boroș* în Foaia bisericească, Blaj, 1886 pg. 344-8. ¹⁵⁾ *Boroianu* l. c. 211 cu nota 2. — ¹⁶⁾ *Sbiera* 195 și 202. Vezi desfășurarea pe larg la Sebastian Le Nain de *Tillemont* († 1698) în Memoires pour servir à l'histoire ecclésiastique des six premiers siècles, Paris 1695, vol. I pg. 445 și urm. — ¹⁷⁾ Astronomia veche credeă greșit solstițiul a fi în 25 Dec. și nu în 21 Decemvrie. — ¹⁸⁾ *Șăineanu* l. c. pg. 90. — ¹⁹⁾ *Sbiera* o. c. 76-202. Dr. Atanasie M. *Marienescu*: Cultul păgân și cultul creștin. Buc. 1884 I. o. 246-256 (și 1-43). La acești autori sunt înșirate izvoarele și bibliografia chestiunii noastre. — ²⁰⁾ Venus victrix la Romani. Ar. *Densușianu*: Ist. limbii și lit. române. Iași 1894 p. 114. Dr. A. M. *Marienescu*: Cultul păgân și creștin. Buc. 1884, p. 33, 35. Sextil *Pușcariu*: Ist. lit. rom. vechi în rev. „Transilvania“, Sibiu, 1914 pg. 95. — ²¹⁾ *Sbiera* o. c. 79, 202 Gh. *Adamescu*: Noțiuni de ist. limbii și literaturii române. Buc. 1894 pg. 78 (77 și 71). Idem: Ist. lit. rom. Buc., 1913 pg. 25. — ²²⁾ A. *Șaguna*: Enchiridion, Sibiu, 1871 pg. 139-140. — ²³⁾ Convorbiri literare, Buc. an XXXVII 1903 pg. 670-672. — ²⁴⁾ În Bănat s'a păstrat sunetul latin în: calare=cărare; tutulor=tuturor. — ²⁵⁾ Contribuțiuni epigrafice la ist. creștinismului dacoromân. Buc. 1910, p. 108 și urm. — ²⁶⁾ „Cultura creștină“, Blaj, an IV, p. 14-16. — ²⁷⁾ Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache, Heidelberg 1905. ²⁸⁾ Istoria bisericii și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria. Arad, 1918 v. I pg. 13. — ²⁹⁾ *Adamescu*: Noțiuni, o. c. 778. Idem: Ist. lit. o. c. 24-5 și Alexandru *Philippide*: Istoria limbii române. Iași, 1894 p. 146. Ar. *Densușianu* în Ist. o. c. 161 2 și 115, apoi în Revista critică literară, Iași, an I, 1893 pg. 1-15 are altă părere. — ³⁰⁾ Atanasie Marian *Marienescu*: Poezia populară, colinde, Pesta, 1859, pg. XV (după Isidor). — ³¹⁾ Alexandru *Hodoș*: Elem. de ist. lit. române. Caransebeș 1902 p. 14. Dr. Mih. *Gaster*: Literatura populară română, Buc I-II, 1883 p. 471-4. Simion *Manguica* în Căldarul din 1882, Oravița p. 1 48; idem: Daco-Romanische Sprach und Gesichtsforschung, Oravitz, 1890, I Theil pg. 168-205. Gh. Dem. *Teodorescu*: Noțiuni despre colindele române, Buc. 1879. T. *Daul*: Colinzi, Arad, 1890. Dr. I. *Sbiera*: Colinde, Cernăuți, 1888. Teodor *Buradă*: O călătorie în Dobrogea. Iași, pg. 38-104. Andrei *Bârseanu*: Cincizeci de colinzi, Brașov, 1890. I. C. *Bibicescu*: Poezii populare din Transilvania, Buc. 1893, p. 233-257. Foaia „Unirea“, Blaj, 1902, p. 26. I. *Schuller*: Kolinda bei den Rumänen, Hermandstadt 1861. Ar. *Densușianu* în „Revista critică“, o. c. an I p. 49 și urm. — ³²⁾ Ist l. c. p. 111. — ³³⁾ Histoire l. c. 263. — ³⁴⁾ În ziarul „Traian“, Buc. 1869, pg. 212. — ³⁵⁾ o. c. pg. 205. — ³⁶⁾ în rev. „Viața românească“, Buc. 1901 Nr. 5. — ³⁷⁾ Anal. Academ. române. Buc. 1311, ser. II t. XXIX. — ³⁸⁾ Literaturblatt für germ. und rumänische Philologie 1886 Nr. 4 pg. 154. — ³⁹⁾ Wörterbuch o. c. la acest cuvânt. — ⁴⁰⁾ Spec. rom. o. c. 58. — ⁴¹⁾ Etymologicum magnum Romaniae. Buc. 1886. Vol. I p. 615. — ⁴²⁾ Dulfreme Du *Cange*: Glossarium mediae et infimae latinitatis, la acest cuvânt. — ⁴³⁾ *Laur-Maximu* o. c. 205-206. — ⁴⁴⁾ Matei — ⁴⁵⁾ Contrib. l. c. 199. — ⁴⁶⁾ În Ardealul de sud avem până azi „Muntele Creștinilor“. A. *Xenopol*: Ist. Românilor, Buc. 1888, v. I p. 293 nota 4. — ⁴⁷⁾ *Du Cange* o. c. la acest cuvânt. — ⁴⁸⁾ Dictionaire d'etymologie Daco-romane, Elements slaves, Francofort a) M. 1879, la Crăciun. — ⁴⁹⁾ o. c. I 293, 296, 415-460. II 88. ⁵⁰⁾ Lexicon paleoslovenico-graeco-latinum. Vindobonae. 1862 sub Crăciun, idem, Die slavischen Elemente in Rumunischen, Wien 1869, pg. 26 și urm. — ⁵¹⁾ o. c. 262. — ⁵²⁾ V. Gh. *Chițiu* în rev. Columna lui Traian, Buc. 1882 p. 425; 607 și an 1883 p. 82-88, reproduș în „Preotul Român“, Gherla 1883 Nr. II 5-7 și 1887, pg. 207, 240 și 276. *Philippide*: Ist. limbii o. c. 17. *Meșeu* o. c. 13. *Diculescu*: Vechimea creștinismului la Români, argumentul filologic. Buc. 1910. Laz. *Șăineanu*: Incercări asupra semasiologiei române. Buc. 1887 p. 25 și urm. — ⁵³⁾ Dr. *Réthy László*: Az oláh nyelv és nemzet alakulása, Nagybecskerek 1890 pg. 114 și alții după el, dar mai ales înainte de el.

INFORMAȚIUNI.

Hirotonire. Dl Eugen *Crăciun*, primind darul preoției prin punerea mânilor P. S. Sale părintelui nostru episcop *Ioan*, a fost instalat Duminecă, în 16/29 Decemvrie, de paroh al Aradului.

Trupe franceze în Arad. Ca o urmare a demonstrațiilor sângeroase de Duminecă, Luni noaptea au sosit — la ordinul generalului Berthelot — trupe franceze în Arad, pentru susținerea ordinii și a siguranței publice, periclitate. La redacția Românului stă sentinela franceză.

Armata română va ocupa și Oradea-mare, Aradul și Sighetul-marmației. Colonelul francez *Vyx* a înmănat guvernului maghiar o înștiințare a generalului Berthelot, prin care-i face cunoscut că armata română este îndreptățită să treacă

peste linia de demarcare și să ocupe următoarele orașe: Cluj, Dej, Sătmar, Oradea-mare, Radna, Arad, Marghita și Sighetul-Marmației. Aceasta ocupațiune va ține până la sosirea trupelor franceze.

Parastas. În 15/28 Decemvrie a. c. s'a servit în biserica ort. română din Caransebeș parastas pentru odihna sufletului răposatului Ștefan *Jianu*, fost asesor ordinar al Consistorului caransebeșan și unul dintre cei mai conștii apostoli ai românismului. A oficiat părintele protopop Andrei *Ghidu*, asistat de preoții Spiridon, Șandru și George Petrescu. Răspunsurile le-a executat cu rară precisiune și duioșie corul „Societății de cântări și muzică“ din loc. Au fost reprezentate toate autoritățile și corporațiunile din localitate. Odihnească în pace!

Vandalism în seminar. În legătură cu evenimentele sângeroase, înscenate cu ocaziunea vizitei generalului Berthelot, Duminecă între orele 1-2 o ceată de gardiști maghiari a invadat seminarul nostru diecezan. Au desarmat sentinela gardei naționale române, ce păzeă seminarul și au început a devastă și jeful. Sub pretext că în seminar s'ar afla muniție și arme ascunse au spart ușile dela odăi. Ușa dela cancelaria direcțiunii institutului și locuința directorului au făcut-o țandări cu baionete și patul puștilor. Au împrăștiat actele din cancelarie și au furat sigilul institutului și obiecte și haine de ale gardiștilor români. Abia la intervenirea directorului s'a mai îmblânzit pornirea sălbatică și s'au cruțat muzeele și biblioteca institutului.

Delegațiune franceză-română în Viena. Marți în 24 Decemvrie n. a sosit în Viena delegațiunea franceză-română pentru stabilirea legăturii pe căile ferate între Franța și România și pentru transportul prizonierilor români din Germania în patrie. Membrii delegațiunii sunt: colonelul francez Landrot, maiorul român Dumitrescu, inspectorul căilor ferate române Octavian Pop și șeful serviciului de mișcare Soarec. Prizonierii români vor fi transportați prin gara dela Oderberg, unde s'a instalat din partea consiliului național român o secție de ofițeri, care va îngriji pentru toate cele trebuincioase.

Sporirea lefurilor funcționarilor statului român. Un decret al guvernului român hotărăște sporirea lefurilor tuturor funcționarilor de stat și anume: Dela 80 lei lunar la 170, dela 100 la la 300, dela 200 la 560, dela 300 la 720, dela 400 la 800, iar cele dela 500 lei în sus se urcă cu câte 400 lei. Guvernul român va face tocte eforturile pentru îngrijirea populației cu alimente și haine.

Cehii au ocupat Cașovia. Duminecă după amiază, infanteria, cavaleria și artileria cehă a intrat în oraș.

Solie transilvană la Paris. Dl Ionel de *Mocsanyi*, însoțit de dl sublocotenent *Tilea*, a plecat zilele trecute, din însărcinarea guvernului dirigent român, la Berna, unde au petrecut 5 zile. După acest restimp solia română a plecat mai departe la Paris. După cum se anunță, misiunea română transilvană a avut mari succese la Berna.

Șase milioane de oameni au pierit de boala spaniolă. După o socoteală a ziarului englez „Times“ au murit de boală spaniolă în toată lumea peste șase milioane de oameni. Cele mai mari pustiiri le-a făcut boala în India, unde au murit aproape 3 milioane.

Valoarea coroanelor austro-ungare în străinătate. Situația financiară a Austro-Ungariei este privită în străinătate ca foarte critică. Așa să explică și faptul că valoarea coroanelor austro-ungare scade zilnic în străinătate. În Elveția se dă astăzi pentru o coroană 27 bani. În timpuri normale se dădea 1 franc 05 bani.

Perderile Franței în războiu. Guvernul francez a comunicat oficial, că perderile totale ale Franței în războiu au fost: 42.600 ofițeri și 1.789.000 soldați, din cari: 31.300 ofițeri și 1.040.000 soldați morți; 3000 ofițeri și 311.000 soldați dispăruți; 8300 ofițeri și 438.000 soldați prizonieri.

Pentru un leu românesc două coroane. Comandantul român din Cluj a hotărât ca lei românești să fie schimbați pe cursul de 2 coroane un leu. Mai aflăm că guvernul român o ordonat un control a leilor tipăriți de germani. Acești

bani odată stampilați de Banca Națională din București vor avea aceeași valoare, ca și banii emiși de Banca Națională.

Cehii capătă colonii germane. Din Praga se anunță, că colonia Togo din Africa, luată de Englezi dela Germani, va fi dată statului cehoslovac.

Marele succes al guvernului englez la alegeri. Din Londra se anunță, că rezultatul alegerilor parlamentare, arată marele succes obținut de guvern. Coaliția lui a ieșit biruitoare, iar foștii miniștri liberali au suferit o înfrângere nimicitoare. Au căzut la alegeri toți acei parlamentari, cari în timpul războiului au manifestat înclinațiuni pacifiste. Au căzut la alegeri Asquit, șeful muncitorilor Ramsay Mac Donald, Snowden și John Simon. Coaliția guvernamentală a câștigat o majoritate de 238 voturi.

Deținerea baronului Horvath Petrichevich. Cetim în „Gazeta Poporului” din 9/22 Decembrie: Vineri seara a sosit în Sibiu împreună cu prințul Hohenlohe, urgisitul comisar guvernial baronul Dr. Emil Horvath-Petrichevich, având imputernicirea dela profesorul din Cluj Apáthy, să intre la sfat cu generalul francez Berthelot, pentruca armata românească să nu treacă peste așa zisa linie demarcațională. Se știe de altfel că baronul Horvath, nu este altul decât faimosul imputernicit al guvernului din Budapesta, care a venit în Ardel să ne răpească școli românești, ținute cu atâta jertfă și iubire de graiu, din gârtea poporului nostru.

El a fost acela, care cu prilejul sinodului din primăvară, a venit la Sibiu, să bage groază în deputați, pentruca să predeie școlile. În scopul acesta a adus cu sine jandarmi și detectivi înarmați cu puști și revolve pe cari i-a așezat de pază la intrarea salei, unde se ținea sinodul. El a poruncit, ca cei ce se împotriveau furiei lui sălbatică de maghiarizare să fie închiși, sau chemați la armată. El a fost acela, care în ziua când consistorul plenar a ținut ședință, pentru de-a hotărî în afacerea școlilor, dacă trebuie să le predeie ori nu statului, a intrat — informat fiind despre tot ce se petrecea și se vorbea de un om al său, pe care ne-a plăcut totdeauna să-l credem în sinceritatea noastră de bun român, — în odaia unde ținea comisia aleasă din mijlocul Consistorului împreunăsfătuire și prin ținuta sa amenințătoare a influențat hotărîrea comisiunii.

Și omul acesta, care a fost cel mai aprig dușman al neamului românesc, a cutezat să vină la Sibiu fără de nicio șfială.

Deoarece prezența sa dedea prilej la grele bănuieli de spionaj și alte scopuri vrăjmașe înfăptuirii idealului nostru național, garda românească din Sibiu a scotit de bine să-l dețină. Faptul s'a întâmplat în forma aceasta: O patrulă compusă din 8 soldați și 3 ofițeri s'au înfățișat Vineri seara la orele 9 la locuința asesorului Lazar Triteanu, unde se svonise că s'ar fi găsinț faimosul baron de tristă pomenire și unde de altfel obicinuiă adeseori să se înființeze. Neînțâlnindu-l aici patrula s'a îndreptat la otelul „Împăratul Roman” unde l-a și găsit în cafenea. Baronul Horvath a fost provocat mai întâiu să se legitimeze, dar deoarece actele cari le avea cu sine nu erau îndestulitoare, ofițerii i-au dat poruncă să părăsească îndată cafeneaua și să plece cu dâșii. A fost dus la casarmă și acolo i-s'au luat actele din nou în cercetare. După un examen amănunțit, a fost eliberat în fine cu condițiunea, să se înfățișeze la președintele consiliului nostru dirigent, pentru a-și îndreptăți scopul sosirii sale în Sibiu.

Despre rolul ce l-a jucat baronul Horvath în afacerea școlilor Gazeta promite noi și interesante amănunte și destăinuri.

Poșta redacției.

Păr. S. St. în V. Regretăm primirea târzie a articolului de Crăciun. L-am primit Vineri și astfel ue este imposibil să-l publicăm. Celalalt se va publica. Sărbători fericite.

Redactor responsabil: **Dr. Teodor Botiș**, profesor.

Ad 2557/918.

Edict.

Ni s'a făcut arătare, că parohul Aurel Ciorgariu și capelanul Bujor Poliș din Macea, a căror ubicațiune este necunoscută, și au părăsit

oficiul și parohia fără a avea concediu, lăsând credincioșii fără îngrijire pastorală.

Provocăm pe numiții preoți, ca până în ziua din 29 Decembrie st. v. c. neconșionat să se prezinte în cancelaria-senatului bisericesc al subsemnatului Consistor.

Intru cât nu se vor conformă acestui ordin, posturile lor din Macea se declară vacante.

Consistorul gr.-or. rom. din Arad.

Aviz.

Secția propagandei naționale s'a îngrijit, ca să apară în curând *colecții de cântece naționale*, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate, ca: 1. Cântece naționale pentru 2 voci, (școlari) prețul 6 Cor. 2. Cântece naționale pentru cor de bărbați prețul 10 cor. 3. Cântece naționale pentru cor mixt prețul 12 cor. Cheltuielile cu posta subînțelese în preț. Broșurile sunt în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună românească să grăbească ale comandă fără întârziere trimițând prețul pe adresa: Dr. Ioan Suci, Sibiu strada Cisnădiei Nr. 4. etajul I. Nr. 46. Venitul curat al acestei întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. Sibiu, 18 Dec. n. 1918. *Secția Propagandei Naționale.*

—□— 10—2

Concurse.

Pentru îndeplinirea parohiei de cl. III. din **Revetiș** (Rékes) se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”. Emolumente: 1. Sesia parohială (16 jugh. cat. pământ arător) după care, darea o va plăti alesul. 2. Un intravilan parohial și 2 cânepiști. 3. Birul și stolele legale. 4. Intregirea dotației dela stat, pentru care parohia nu garantează.

Cel ales va avea să catehizeze elevii școlari, fără altă remunerație.

Reflecții au să-și înainteze recursurile ajustate regulamentar și adresate comitetului parohial oficiului protopopesc gr. ort. român din Buteni, având în termenul concursual a se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică din **Revetiș**.

Reflecții din alte dieceze pe lângă literele dimisionale, trebuie să alăture la documentele lor și act despre consenzul Arhiepiscopului Diecezei noastre, ori al Ven. nostru Consistor, că pot competi la aceasta parohie.

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: **F. Roxin** protoprezbiter.

—□— 3—1

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Aradgăiu** se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima apariție în organul diecezan „Biserica și Școala”. Emolumentele sunt: 1. Bir preoțesc: dela fiecare număr de casă cu pământ o măsură (30 litre) de grâu. Ceice n'au pământ răscumpără birul în bani după prețul curent (maximat), dela zileri câte 5 cor. de familie. 2. Stolele îndatinate. 3. Locuință în natură. 4. Eventualul ajutor dela comuna politică și eventuală întregire dela stat, pe cari însă parohia nu le garantează.

Alesul va avea să catehizează la școala parohiei și la școalele străine din comună.

Cererile de concurs, ajustate cu toate documentele recerute pentru parohii de clasa a doua (II) și adresate comitetului parohial din Aradgăiu au să se înainteze Preaonoratului oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Arad, iar petenții în termenul concursual — observând prescrierile regulamentare — și pe lângă prealabilă încuștințare a protoprezbiterului va avea să se prezinte în sf. biserică din Aradgăiu în vre-o Duminecă ori sărbătoare, spre a-și arătă desteritatea în rituale și oratorie, — iar încât vor fi din altă dieceză vor avea să dovedească, că pentru a recurge au consimțământul Consistorului respective a Episcopului diecezan.

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: **Traian Vașian** m. p. pprezbyter.

—□— 3—2

Pentru îndeplinirea parohiei **Comiat** (Temes-Komját) cu filiile Bogda și Sinter proto-

prezbiteratul Lipovei devenită vacantă prin cedarea parohului Vasile Spân, în conformitate cu concluzul Ven. Consistor de sub Nr. 4414/918, prin aceasta se publică concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala”. Venitele acestei parohii sunt: 1. Casă parohială cu intravilan de 800 st. 2. Jumătate sesiune parohială constătătoare din 16 jughere catastrale. 3. Stolele legale. 4. Birul legal. 5. Eventuala întregire dela stat. Din venitul parohial jumătate compete văduvei preotese în sensul §-lui 26 din Reg. pentru parohii până la 3/16 Oct. 1919.

Alesul are să supoarte toate dările publice în măsura venitului ce beneficiază și să catihizeze la școala confesională fără altă remunerațiune.

Parohia e de clasa III-a, deci reflecții au să dovedească că posed asemenea cvalificațiune iar recursurile ajustate cu documentele recerute în original precum și cu atestat despre serviciul prestat până aci și adresate comitetului parohial gr. ort. rom. din Comiat să le subștearnă P. On. Oficiu protopopesc gr. ort. rom. din Lipova (Lippa) îndatorăți fiind a se prezenta în sf. biserică din loc în cutare Duminecă ori sărbătoare pe lângă observarea strictă a celor dispuse prin §. 33 din Regulamentul pentru parohii spre a-și arătă desteritatea în cele rituale și oratorie, dar numai dupăce vor dovedi Protoprezbiterului tractual că posed cvalificațiunea prescrișă, iar cei din altă dieceză, că au înalta încuștințare a P. S. Sale Domnului Episcop diecezan de a putea reflectă la aceea parohie.

Comiat din ședința Comitetului parohial gr. ort. rom ținută la 23 Octomvrie (5 Noc.) 1918.

Comitetul parohial.

În conșelegere cu: **Fabriciu Manuilă**, protoprezbiter tractual.

—□— 3—2

Conform decisului Veneratului Consistor din Oradea-mare de sub Nr. 2018 B. 1910 pentru îndeplinirea parohiei **Cărășău** de clasa II, se publică concurs cu termen de alegere la **30 zile** dela prima publicare.

Dotațiunea constă din: 1. Pământ parohial de 5 cubule. 2. Un intravilan de 600□. 3. Bir dela 160 căși, câte 30 litre cucuruz. 4. Stolele îndatinate. 5. Eventuala întregire dela stat. Arânda locuinței preotului o va plăti comuna bisericescă.

Recurenții au să se prezinte până la alegere la sf. biserică pentru a-și dovedi iscusința în rituale și în cuvântare, iar recursurile adresate comitetului parohial cu documentele prescrișe, să le înainteze la subșcrisul în Feketegyörös.

Petru Sârbu, protopop.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante **Ursad** cu filiile Pocluse și 1/2 Hodișel. de clasa III, în sensul rezoluțiunei Vener. Consistor din Oradea-mare, de sub Nr. 2342 B. 1918, se publică concurs cu termen de alegere la **30 zile** dela prima publicare.

Beneficiul e dela Ursad: 1. Bir câte. 30 litre dela 86 Nre de căși. 2. Dela Pocluse și Hodișel câte 15 litre cucuruz Nr-ul caselor 58 și câte una ziuă de clacă. 3. Pământ parohial de 16 jughere. 4. Stolele îndatinate. 5. Eventuala întregire a dotațiunei dela stat. De locuință se va îngrijii alesul preot.

Reflecții până la alegere au a se prezenta la sf. biserică spre a-și dovedi desteritatea în rituale și în oratorie, iar recursurile adresate comitetului parohial cu documentele prescrișe, să le înainteze oficiului protopopesc în Feketegyörös.

Comitetul parohial.

—□— 3—3

Dr. Cornelia Moga fost asistentă la clinica II-a de interne din Budapesta, aduce la cunoștința onor. public că s'a strămutat la **Arad, str. Sina Nr. 1/b**, unde ordonează zilnic pentru boale interne și de nervi. Totodată deschide laborator pentru cercetări chemice, bacteriologice, terologice și laborator Röntgen. x—4

Ultoi de vie cu rădăcină se găsesc de vinzare la preotul **Petru Pelle** din **Miniș** (com. Arad). x—6